

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Juan Larrinaga Atxabal Txarri

*Ispaster,
Bizkaia
(1918-2015)*

Aurkibidea

Biografia

1918. urtean jaio zen Ispasterko Elizaldeko Txaletean. Gurasoak ere herrikoak bertakoak zituen, Goierrikoak. Bederatzi neba-arrebatatik nagusiena izan zen. Sei urtetatik 14 urtera arte, Primo de Riveraren diktadura garaian, joan zen herriko eskolara. Bitartean, etxeko nagusiena zenez eta lagundu beharra zegoenez, hamar urte zituenerako aititagaz egur-ikatz egiten ikasi zuen. 14 urte zituela, osaba bategaz hasi zen errementari lanetan eta bost herritako perratzailea izan zen, gerrateko ebakuaziora arte. Gerra Zibilean, Mungia batailoiko Santxustegi konpainiako gudariekin joan zen frontera. Hilabete eta erdira jausi eta nazionalen esku geratu zen: Gasteizen, Urduñako kartzelan, Palencian, Guadalajaran... egon zen kartzelan zein langile-batailoietan. 30 urte gaz ezkondu zen Ean eta bertan osatu zuen familia. Hainbat lanbide izan ditu bere bizitza oparoan, nahiz eta batik bat basolanetan aritu izan: amumagaz erlezaintza ikasi zuen, Eako Beletxen matarife ibili zen... 94 urte bete berri izan arren, bizi-bizi eta gogotsu kontatu zizkigun bere bizipenak.

Zintak

ISP-010

- **Proiektua:** Eako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea - Gonzalez, Andere
- **Data:** 2012-09-19
- **Iraupena:** 59 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Gonzalez, Andere

ISP-011

- **Proiektua:** Eako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea - Gonzalez, Andere
- **Data:** 2012-09-19
- **Iraupena:** 42 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

ISP-012

- **Proiektua:** Eako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea - Gonzalez, Andere
- **Data:** 2012-10-23
- **Iraupena:** 49 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

ISP-013

- **Proiektua:** Eako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea - Gonzalez, Andere
- **Data:** 2012-10-22
- **Iraupena:** 44 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. 'Txarri' ezizenaren jatorria

- **Erref:** ISP-010/003
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:00:32. **Bukatu:** 00:01:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Gaitzizenak

Laburpena:

<p>'Txarri' ezizenaren istorioa kontatzen du. Zergatik deitzen diote Juan 'Txarri'.</p>

Transkripzioa

- Bai, batzuk Juan "Txarri" deitzen deuste. Neskatilla batek, neskatilla batek, Buenos Airesen dauenak, neskatilla batek, basun biherrin gebixela pasun, ixekugana juten zan ta pasun bajatzen zan handixeik. Ta kuadrilla, kuadrillan genbizelez, beti egoten da baten bat apurtxu bet okertxuaue edo zertxuaue ta pentsaute euki eben handixeik pasetan danin adarrak botatie. Esan neutsen: "Ez eixozue bota, horrek saltau be igul ingo dau gero adarren ganetik ziber-ta". Ta klaro, ein eiben. Aber, neu esaten "ez eixozue ein" ta gero harexek ipini osten /ipinisten/. "Ni ez naz izen" esan notson "nik ez dot nahi izen eitterik". "Bai, zeu izen zara". Maritxu.

2. Lekeitioko fraideetara joan ordez, osaba errementariarekin lanean

- **Erref:** ISP-010/009
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 00:07:30. **Bukatu:** 00:09:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Seminarioa
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:

<p>Eskolatik irten zenean, maisuak Lekeitioko fraideetara ikasten joateko gonbitea luzatu zion, baina berak osaba errementariarekin lanean geratzea erabaki zuen. 1937ko ebakuaziora arte egon zen lanean osabarekin.</p>

Transkripzioa

- Hamalau urte gaz eskolatik urten zendun?
- Hamalau urte gaz eskolatik urten neban. Ta maixuk nahi ixen eban, Lektixon fraillik euezen ta klasik emoten ebezen ta nire lagunek, nire kintxuk, bi ala ez daitz hiru, hiru pentsetan dot jun zirile, ta ni be jutie. Ta nire amari esan eutson /esantson/, ia ez doten nahi juterik horra ta ezetz ez dotela nahi. Neure osabiek eukon, errementarixe, ta ganaduk erraduretako hori. Ta pentsau neban haraxe jun. Etxien ago bat kendu ta diru apurtxu bet irebazi eingo nebala ta hara jutie. Ta gero sarri pentsau dot: "Jun banitzen ni lehen Lektixora igul ixengo nitzen" ez neuk esatiarren baiña. Bakixu nik kuentak ataraten ta problemak eta ataraten ta ezin atara ta: "A ver, Larrinaga al tablero. Exacto".
- Semea: Eta horreaz, tiogaz, zenbat denpora ein zendun han errementari?
- Tiogaz, hamalau urte gaz jun ta hamazortziaz, hemeretzi kunpliduteko. Gerra ebakuaziñoie izen zanin "treinta y sietin", etxetik urten.

3. Kartzelara errakuntza bategatik

- **Erref:** ISP-010/011
- **Iraupena:** 0:00:27. **Hasi:** 00:09:20. **Bukatu:** 00:09:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

<p>Gerra hasi zenean, basoan lan egiten zuen beste lagun batzuekin batera. Egun batean, basoak su hartu zuen eta Guardia Zibilak haiek izan zirela pentsatu zuten kartzelara bidali zituzten.</p>

Transkripzioa

- Semea: Hori, gerri hasi zanin kartzelan egon ziñen.
- A, bai, klaro sue hartu euskun hor baserrixen, biherrin genbizela. Hartu ez, beste batzuk. Hemen Guarda Zobilak eta euezan eta, baiña eurrerau etxien biher eben /bieben/ piñu [...] bila-edo jutun zirin basora ta basuk siku-siku euezan ta zigarron batek erreta su hartun ta gero geu giñela ta kartzelara erun gaituen.

4. Bera zen morroia, baina ganadua maneiatzeko ugazaba

- **Erref:** ISP-010/013
- **Iraupena:** 0:03:09. **Hasi:** 00:10:00. **Bukatu:** 00:13:09

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Lan ezberdin ugari eduki ditu bere bizitzan. Gaztetan morroi bezala hasi bazen ere, ugazaba bezala tratatzen zutela dio eta denboraldi horretako istorio bat kontatzen digu, 14 urterekin ganadua zaintzen egon zenekoa.</p>

Transkripzioa

-Danetara eitten neban: barberu, errementari, ganaderu, danetara eitten neban, hori. Ni krixedu ixen nitzen esaterako, baiña neu nitzen uzaba han ha ganadue-ta manejetako. Pentsau ba hamalau urte agostun hogeta batin kunplidute neukozen. Ta setiembrin, ez dait ba, zazpi-zortzi edo, zortzixen ixeten da Andra Mari, basun azpigarrixe ekarri biher izeten /bizete/ zan ganaduentzako ta hori, ta bihergiñek ibiltxen genduzen enjeneralin artoxorran ta basuen ta danien ta hareri burdixegaz jun, azpigarrixe ekarri ta merixendi erun ta eitxeko. Ta merixendi, tia difuntik merixendi eta preparau ta hori ta ganaduk be lotu burdixen ta etorri zirin bi ganadukin, berbetan: "Nik basora jun biher juat /bixuat/". "Ez" esan eutson perratokixen. "Bai, ez naz allegetan hara", bastante bajutxu nitzen-ta, "ez naz allegetan hara ganaduk altxetako lekure". "Geuk altxauko doguz, ingo dozuz zuk hori horrek. Erradurauko dozuz horrek". "Bai, erradurau igul ingo dotez" esan netsen. Ta ein nebazen erradurau, kobretan banekixen. Kobrau ta han oniñoko zozer propinie be emoten eusten. Gauza handixe ez zan ordun, txakur haundi bi, hiru edo dana dalaku ixengo zan, baiña emon eusten hori be. Ta bueno, amaitxu ta esan netsen: "Bueno, oin nik jun ein biher dot /biot/" ta honaxe Bedaruko kruzera artin etorri biher neban /bineban/ basora. Ta hartun ganaduk, laukuen, ta honako baten allagau nitzen basora ta tiori deittu notsen ta "Berandu hator!" esan eusten ta. "Bai, aiba" esan notson "hau diruau kobrau dotena". "Zer dok hau ba?" ta "[...] Motxa ta [...] Noble perrau dotez". "Hori be ein dok?" esan eusten. Ta hareri mutillari be, "Benga mutillak, gaurko biherrak amaittute daz, beinga etorri hon. Merixendi jan, gurdixe kargau ta etxera jun biher dogu /biou/. Ikusten dok honek zelako eskukada diru ekarri dosten /ekarristen/?". "Aiba, zeuretzat honek". Ni pentsetan dot zerun egon nitzela ordun, ha emon eustenin, jolin ordun eskukada dirue. Esan eutsen hareri bihergiñeri: "Oin etxaukat Parisera juteko be nik bilddurrik. Honek edozer biher eitten dostek-eta".

5. Errementeria etxeko teilapean zegoen

- **Erref:** ISP-010/015
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:14:09. **Bukatu:** 00:15:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:

<p>Etxeko teilapean lan egiten zuen osabarekin eta bertan zuten errementari-tailerra. Bost herri ezberdinetatik ibiltzen ziren eta asteko egun guztietan lan egiten zuten.</p>

Transkripzioa

-Errementari esan dozu, erradurak eitten zenduezela.

-Bai.

-Baiña han perratokixe tailler moduen euki zenduen etxien edo?

-Bai. Etxin tejabani aurrin hori ta bertan. Ordun guk bost herri eitten genduzen. Lekitto, Ipistar, Amoto, Mendexa ta Ipistar. Bost herri, erun genduzen. Astiek sei egun dekoz biherrerako ta guk zortzi egun sartzen genduzen. Bai. Lekitxon martizena, eguena ta zapatue, eguaztena Mendexan, barixakue Amoton ta astelehena, eguaztena ta barixaku Ipistarren. Zortzi egun biherrien.

-Semea: Bertako hauspuue be oin ez dago Bilbon hor museo etnologafikon?

-Bai, eongo da. Nik hareri zenbat bider erain dotsoten /eraintsoten/.

6. Ez zituzten ferrak egiten, forma ematen zieten

- **Erref:** ISP-010/017
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:15:37. **Bukatu:** 00:16:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:

<p>Erremitterian bertan ez zituzten bertan ferrak egiten. Haiei Mutrikuko fabrika batetik ekartzen zizkieten piezak eta bertan forma ematen zieten. Ferra mota ezberdinak azaltzen dizkigu.</p>

Transkripzioa

-Erradurak be...

-Ez, erradurak eindde ekarten euskuezen.

-A bai?

-Bai, fabrikatik, normal Mutrikutik ekarten genduzen guk hori. Mutrikun euen fabrika bat eta handixik hori, erradurak. Bestelako erramintzak eitxen zirin bertan.

-Semea: Baiña gero formie emon biher zuek.

-Bai, bai, formie emon biher.

-Diferentie da ganauena edo kaballuena edo?

-Totalmente diferente.

- Semea: Eta gero behixek haundixek, txikixek....

-Bai.

-Ze diferentzi eoten zan erraduran artien? Esplikau eizu /esplikaizu/ hori apurtxu bat.

-Zer?

-Erradurak! Zelako diferentzixe eukitten ebien batetik bestera.

-Batetik bestera, baxixe, erraduri be baxixe ixen edo ibilitxakue ixen, reformatako zozer ein biher badxakon asko be, perra barridxe da bigunauehori . Ganadun ibilitxe dagon erradurie, igul iten da nahi dozu / nahixu/ ein on zulu gehitxua edo sakonaue edo nahixu ipini, exin eindde, ta igul emoten dotsezu mailluaz ta apurte eitten jatzu.

- Semea: Baiña zuek perrie esaten dozue, ezta?

-Perrie, bai. Perrie. Erraduriari guk perrie beti esan deu.

7. Haiena zen kostaldeko errementeria bakarra

- **Erref:** ISP-010/018
- **Iraupena:** 0:00:30. **Hasi:** 00:16:57. **Bukatu:** 00:17:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:

<p>Inguruetan beste errementeria batzuk egon ziren: Kortezubin, Gernikan, Munitibarren... Baina haiena kostaldeko bakarra zen.</p>

Transkripzioa

-Eta ez zan egon ingurutan beste perratokirik edo?
-Bai. Kortezubin ta Gernikan ta Munitibarren ta danetan, baiña hau zona kostie, aurretik euki ben hartunde beste batzuk ta gero harek hil zienien, nire osabien ixenin hartu zirin horrek danok.

8. Errementarien lan egiteko modua

- **Erref:** ISP-010/020
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:18:02. **Bukatu:** 00:18:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:

<p>Tresna ezberdinak zituzten lanerako: hauspoarekin burdina berotzen zuten eta mailuarekin moldeatu egiten zuten. Burdina gori-gori zegoen bitartean, mailuarekin forma ematen zioten. Sua pizteko egur-ikatzak erabiltzen zuten eta hau mantentzeko egur-minerala.</p>

Transkripzioa

- Ta, ze material erabiltzen zenden, ze tresna erabiltzen ziñuezen? Esan dozu hauspue, ez?
- Hauspue berotuteko eta martillue...
- Jon (semea): Emoteko.
- Moldiei emoteko...
- Jon (semea): Ta gero bertan?
- Burdiñie suten berotu, gorri-gorri-gorri, kaldiaute lantxerik, ure botaten balego lantxerik, [zera]. Eta burdiñie beruen erreza da moldietan, bestela [ha] eitten jatzu, igul lar gogorre atropetan badozu ezkiña baten, krak, zertu.
- Jon (semea): Eta gero iketza? Egur-iketza edo...?
- Ez, ez, minerala. Bizteko egur-iketza, sue bizteko, egur-iketza ipintten gendun apur bat, baiña gero minerala iketza generalin.

9. Aititerekiko ikasi zuen egur-ikatzak egiten

- **Erref:** ISP-010/021
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:18:57. **Bukatu:** 00:21:10

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak

Laburpena:

<p>Hamar urte zituela, bere aititari laguntzen zion egur-ikatzaren egiten eta ofizioa ikasi zuen. Urte askotan ibili izan da ikazkin bezala Ispasterko Otoio mendian, beste kide batekin batera egur-ikatzaren egiten.</p>

Transkripzioa

- Jon (semea): Eta honegaz lotuta, beste ofizidxo bat be einddakue zara, egur-iketzaren be bai pillue.
- Bai, bai, barberu be egin dot.
- Jon (semea): Egur-iketzaren. Eta nora? Eta saltzeko? Eta zer?
- Saldu Bilbora, Bilboko aiuntamientura be bai, eta Gernikako Astrara eta, leku askotara.
- Eta hori noiz egin dozu, hamalau urtegaz be bai?
- Ez, hamalau urteaz ez, baiña... Hamalau urteaz, hamalau urte baiño ariña, hamar urteaz be bai, aittittaz egonda na txabolan.
- Jon (semea): Aittittegaz iketzaren eitten...
- Aittittek eitten eban iketzaren. Ispasterren /Ipistarren/, han Ogellan, baserritik erunde. Ta, klaro, apurtxu bet [...], hareri... ikeztoidxek igul zuluk eukitten ebazen, zuluk betetako, farolaz argi eitten ibili biher, ta gero tragotxue han, gailletatxue ta tragotxue txabolan barrun aittittaz.
- Esplikau...
- Baiña...
- Jon (semea): Baiña iketzaren urte askotan?
- Bai, ene! iketzaren urte askotan, iketzaren urte askotan. Erunde... Ipistarren, Otoidxon, Otoidxon, gaztaiñadi sakontxu bat dago, ta hantxe egin genduzen, beste, neu baiño urtebete, urtebete ta erdi gaztiao, Justo Silloniz, nabegaten-eta ibili zan, eta dirue atarateko nunun biher zan / bizen/, zeozer ein ein biher zan /einbizen/ hori, eta esan neutson: "Hantxe, hantxe [jazek] egur ona, hantxe. Apurtxu bat kostauko jaku, baiña eingo juau". Baiña, pentsauzu, iketzaren lehelengo ein, etara ikeztoidtik, ta hartun eta astue sartzeko lekura artin lepun erun biher ixeten gendun... hori. Gero astuk burdire eta gero burdittik kamiora.

10. Egur-ikatz artean indabak estraperloan

- **Erref:** ISP-010/022
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:21:10. **Bukatu:** 00:23:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Bilbora eraman behar zuten egur-ikatzaren artean, indabak eramaten zituzten estraperloan. Ikatzen "Fundiciones Hormazabal" izenekora eramaten zuten eta bertakoak ere nahi izaten zituen indabak langileei bazkaria emateko.</p>

Transkripzioa

- Zortzi tonelada, erunde gaz Bilbora -hori Justo Silloniz eta ni- eta beste hiru tonelada inddiar.
- Baia inddarra...?
- Inddarra estraperlue zan. Inddarra estraperlue zan. Baserridxetan erosi ta erun. Eta, klaro, iketza erun gendun "Fundiciones Ormazabal". Han biherrin euen, ofizinan euen bat, geure kofradidxako neskatilla bateaz euen ezkontute. Eta [argi]... horrek ugezaba zaharrak argidexek ixeten diz ta han iketza [garbittutekun] inddar zakua. Eta, klaro, obreruari emoten eutsien / emotentzien/ harek bazkaridxe igul. Ta "Bai, guk honek saldute daukouz, honek ezin geinkez... guk einde daukou konpromixu honekin", "Ba, nik zaku bi, 100 kilo, derrigor itxi biher deustezuez /bistezuez"/. "Kauen dios - pentsau [naben]- Dios... Hurrengun iketza ekarteko be..." zeozer, noberak be miñ hartu biher dau /bidau/ ta itxi otseguzen /itxitsouzen/. Ta esan uskun /esauskun/: "Jun horra, dutxara, on, garbittu, eta horrek erungo zaittue hamaiketakue eitten". Nunbaitten emon euskun hamaiketakue eta "Bueno, geroarte" esan uskun. Gero hutsittu genduzen harek iketzak eta trastiek. Danak ein... Horretarako dutxau orduko ein genduzen danak hutsittu. Ta gero kristolako bazkaridxe emon euskun, hamaiketaku eta kristolako bazkaridxe. Hiru egun ein genduzen Bilbon.
- Jon (semea): Juergan?
- Bai, juergan-edo... pasau genduze, hiru egun pasau genduzen Bilbon. Uribitarten hartun gendun pixu baten habitaziñoie lo eitteko, ta hiru egun. Harek be pasau zirin.

11. Gurbitza txondorra egiteko

- **Erref:** ISP-010/024
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:24:18. **Bukatu:** 00:27:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak

Laburpena:

Txondorra toki leun batean egin behar da: egur zatiak pilatu, bitartean taket bat sartu eta piloa egiten da. Edozein egur klase erabil daiteke, baina gehienetan gurbitzarekin egiten zuten. Edozein sasoitán egin zitekeen txondorra, baina ondoen neguan egiten zuten.

12. Ibarrangeluko jaien ostean ikaztokira

- **Erref:** ISP-010/025
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:27:13. **Bukatu:** 00:29:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak

Laburpena:

<p>Behin, Ibarrangeluko jaietan karreteru egin behar izan zuen. Bertan afaria jan, erromerian dantzan egin eta etxera bueltatu zenean ikaztokira joan behar izan zuen, su hartzen zebilela iruditu zitzaiolako.</p>

Transkripzioa

- Kasuk be daukotez... San Andres egune, Ibarrangeluko jaidxek, San Andres egune. Ta Ibarrangelure jun jaidxetan, eta lagunek han be, eta probak. Eta batek -horrexek, Mari Jesusen... Jesus `Merru´, proban be [eitten eban]-: "Karreteru ein biher dok /biok/", "Kauen san diez! Zelan ingo joat nik karreteru?", "Bai, bai, karreteru ein biher dok. Kendu hori alkondariori, neuk ekarriko dotsut beste bat ta zertu". Ein karreteru, aparidxe jan, erromeridhan jantzan ibili, ta gero euren arreba... bat euren arreba... beren arrebie ixen zan, proban juteko esan eustanen arrebie eta bestie lagune. Ta, bide batez, gorutz, etxerutz lagundu hareri. Ta handik urten ta lspasterren /lpistarren/ Nabarniz mendidxe [zan...], Gabika korredorin basarritik, han mendi-mendidhen hori, ta ikeztoidxek han. Etorri etxera ta bisti... pentsau. Ze ein neban? Sue dauela pentsau. Iketza atarata zaku batzuk eta, sue da! Mekauen sandios! Ezer be ez, ez anaixiari esan ez ezer be ez. Sartu prakak, ta laukuen! Nik ez dot pentsetan erbixek be atrapauko nendunik ordun atzetik. Harik eta goiko bertara bidera artien. Aillegau nitzenien, "Ene, ez jak /etxak/ surik!". Kauen diez, arnasie ezin hartunde, artien, hori, junde. Eta surik barik. Hiru neskatillari lagundu hiru mutillek...

13. Txabola ikaztokiaren ondoan

- **Erref:** ISP-010/026
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:29:19. **Bukatu:** 00:30:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak

Laburpena:

Txabola bat egiten zuten ikaztokiaren ondoan eta bertan ematen zituzten gauak. Bi mila bat kilo ikatz ateratzeko ikaztokiek bost-sei egun behar izaten zuten. Bost mila kilo arte edo haritz erabiliz gero, mila bat kilo ikatz ateratzen zuten.

14. Txondorrean behar egiteko tresnak

- **Erref:** ISP-010/027
- **Iraupena:** 0:03:25. **Hasi:** 00:30:46. **Bukatu:** 00:34:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak

Laburpena:

Txondorra ote belarrekin estaltzen zuten eta gero lur beltzarekin, "idurixe". Egurra egosi ostean, belakiarekin kentzen zuten gaineko lurra eta gero sarda-aitzurrarekin edo eskuarearekin ateratzen zuten ikatza. Hoztu ostean, zakuetan sartzen zuten ikatza.

15. Ikatza txondorretik ateratzea

- **Erref:** ISP-010/028
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:34:11. **Bukatu:** 00:35:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak

Laburpena:

Ikaztokia amatatu egiten denean, azala hoztu egin behar izaten zaio eta lehenengo ikatz kapa ateratzen da. Gero, atzera ere botatzen zaio gainetik lurra. Horrela ateratzen da ikatza, apurka-apurka.

16. Ikatz onena artearena eta gurbitzarena

- **Erref:** ISP-010/029
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:35:35. **Bukatu:** 00:36:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak

Laburpena:

Ikatz garestiena artearekin edo gurbitzarekin egindakoa izaten zen. Gaztainarekin eta haltzarekin egindakoa merkeagoa izaten zen. Ikatza ona bada, batak bestearekin jotzen duenean zarata fina egin behar du.

17. Ikaztokiak bedeinkatu

- **Erref:** ISP-010/030
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 00:36:33. **Bukatu:** 00:37:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Ikaztokiak bedeinkatu egiten zituzten. Eurenean amamak egiten zuen: ur bedeinkatua bota eta ereinotza jarri.

18. Erlea sakratua da

- **Erref:** ISP-010/031
- **Iraupena:** 0:04:25. **Hasi:** 00:37:22. **Bukatu:** 00:41:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Behin, erle batek haginka egin zion eta erle guztiak erre behar zituela esan zion izekori. Honek, orduan, erleak sakratuak direla eta horrelakorik ez esateko erantzun zion. Asko handitu zitzaion aurpegia Juani.

19. Erlea hartzeko eskubidea

- **Erref:** ISP-010/033
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:43:05. **Bukatu:** 00:44:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Batzuetan, erlekumeak ihes egiten zuen eta auzokoaren etxean kateatuta geratuz gero harek erlea hartzeko eskubidea edukitzen zuen. Urte batean, gaixoa etorri eta ia erle guztiak desagertu zitzaizkien.

20. Bekorotzaren kea erleengana hurbiltzeko

- **Erref:** ISP-010/035
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:45:08. **Bukatu:** 00:47:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Eztia ateratzen joateko, kea egin behar da ganaduaren bekorotzagaz. Honela, erleak alde egiten du eta eztia atera daiteke. Etxean ezti asko hartzen zuten lehen, baina eurek saldu ere egiten zuten. Katarrorako, esaterako, eztia hartzen zuten.

21. Argizaria

- **Erref:** ISP-010/036
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:47:29. **Bukatu:** 00:49:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Erleak argizariarekin egiten dute abaoa eta bertan dator eztia. Ezti gutxi egiten dutenei erle alferrak esaten diete. Lehen, lanabesei distira emateko erabiltzen zuten argizaria eta baita kandela egiteko ere. Emakume batzuek kremak egiten zituzten argizariarekin.

22. Erlea ondo jagon behar

- **Erref:** ISP-010/037
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:49:31. **Bukatu:** 00:50:45

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Erlea ondo jagon behar izaten da: alboko sasiak moztu, amaraunak kendu eta erlauntzak garbi eta ondo estalita eduki. Erleak garbia, argia eta sikua behar du. Horregatik, normalean, barruan egoten da erlea neguan, atakara ia irten barik.

23. "Ilbariko barixakuk beti ilbehera"

- **Erref:** ISP-010/038
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:50:45. **Bukatu:** 00:51:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia

Laburpena:

Iretargiak gauza askotarako dauka garrantzia, mentuetarako esaterako. Mentuak ilbeheran egin behar dira. "Ilbarriko barixakuk beti ilbehera" esaten zuten lehen.

24. 24 sagar landare mentatu Bariku Santuan

- **Erref:** ISP-010/039
- **Iraupena:** 0:02:51. **Hasi:** 00:51:50. **Bukatu:** 00:54:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak

Laburpena:

Bariku Santu egunean 24 sagar landare batzuk mentatu zituen behin. Zelan egin zuen azaltzen du.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-03-20

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com